

ՇԱՆՏՈՒՄ

Քույրսիրտի համար
 կան 10 ֆրանկ .
 քնայ 5 ֆրանկ . Սրբազան
 մանկի համար սարճկան
 ֆրանկ , վեցսուկայ 6 ֆր.
 ԿԱՆԵԿՎԱՆՈՒԹԻՒՆ
 Կրոնքիսկի և չեն տրուի :
 Իրանացուան տղի : 20 սան-
 քիս և :

հասկալ եւ գրաւ դրկեյ
 եւլ , գրուրիսան հաւցիլն .
 Редакция на вѣстникъ
 „Шаржумъ“
 Варна.
 Redaction du journal
 „Charjoun“
 Varva (Bulgarie).

Handwritten notes:
 H. P. Kalm...
 Mechi...
 Name (Bulhick)

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ , ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԻՆ 10 ՍԱՆԹԻՄ

ԿԻՆ 10 ՍԱՆԹԻՄ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐՈՒՄԻ ՉՈՐԵՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱՐՄԻ ՈՐԵՐԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ո՞ր կուսակցութեան , Շարաշ . —
 Կիրաւոր (ֆերրուած) , Շարաւայ . —
 Արձագանգ , Գաւեր . Արշաւիր . —
 Տէս . սակաւ (Աշխատարիւն եւ գրու-
 գրուի) , Տիգրան Անիակեան . — Թրդ-
 րակցութեան (Բուստրիսի) , Երուանդ
 Սակաւակեայ . — Վարդ-Պատրիկոսի
 Յիշատակարանը . — Գաղափարական
 Կեր . — Թորքերի և մաս :

Ո՞Ր ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ . . .

Յայտնի չէ թէ այս բառը երբ
 ծնած է . Երբուրեւիտեան սա է որ
 այժմ իր փառքի գաղաթնակէ-
 տին հասած է մեր մէջ : Ամէն
 բան , շնչաւոր թէ անշունչ , կը
 կրէ այս բառին գրոշմը . մարդ ,
 լրագիր , սրճարան , ճաշարան ,
 սուն , փողոց , կին , աղջիկ , տը-
 վայ , ամէն բան , առանց բացա-
 ռութեան :
 Աւր որ երթաս , ուր որ գըտ-
 նուիս , որու հետ որ տեսնուիս
 ամենէն առաջ , շատ անգամ ան-
 գիտակցաբար , կը հետաքրքր-
 րուիս . գիտնալ թէ միջավայրդ ,
 կոխած գետինդ , շրջապատդ ,
 հետեւին տեսնուած մարդիկդ
 ո՞ր կուսակցութեան կը պատկա-
 նին :
 Մոլորթիւն մը , մոլորեցնութիւն
 մըն է ասիկա : Չես կրնար հոգիդ
 ազատել անոր կաշկանդու , փակ-
 շտուռն ցանցերէն : Ամենէն զար-
 գացած մարդերէն մինչեւ ամե-
 նէն սպէտ արարածը՝ այս զգաց-
 ման հանդէպ՝ կը գտնուին միեւ-
 նոյն աստիճանին վրայ :
 Կուսակցութեան որակը մեծ
 գեր կը խաղայ . մինչեւ որ կա-
 տարեւապէս շտեղծականաս թէ
 շուրջը ի՞նչ կուսակցութեան
 հոսանք կը տիրէ , չես կրնար
 խօսուածքդ , շարժուածքդ , մը-
 տածելու կերպդ ճշդել :
 Մարդ որչափ ալ ջանայ , ճիգ
 թափէ , չի կրնար ծածկել ո՞ր
 կուսակցութեան վերաբերած ըլ-
 լալուն գաղափարը . խօսիլ , խըն-
 դալ , ազդակել , բողոքել , ընդ-
 գիմախօսել , կարծիք յայտնել ,
 ցաւիլ , լալ , ողբալ . ասոնք մէկ
 մէկ հրաշալի պատճառներ են

կուսակցական գոյնը դուրս տարու-
 անութիւն է : Թէեւ ամէնքս ալ
 հայ ենք , սակայն կուսակցու-
 թեան փշալից գետնին վրայ ո-
 խերիմ ախոյաններ ենք իրա-
 ռու : Ենթադրենք որ այս ինչ
 կուսակցութեան յարող մը ազգա-
 յին ընդհանուր օգտին համար
 շարաշարաշ : ատեցաւ , ամէն բան
 զոհեց , առողջութիւն , հարբս-
 տութիւն , և նոյն իսկ իր կեան-
 քը : Այն ինչ կուսակցութեան
 պատկանող հայը կը պատարակէ ,
 վար կը շարեն այդ յիմարը , ո-
 ռուս միակ յանցանքն էր միւս
 կուսակցութեան յարած ըլլալը :
 Անցեալ տարի Վառնայի մէջ
 մեռաւ մարդուանցի հայ երի-
 տասարդ մը , Պ. Բերովսէ , ան-
 կեղծ , անշահախնդիր հայրենա-
 սէր մը՝ ըսին . փառաւոր և արժա-
 նավայել թաղում եղաւ իրեն :
 Մէկը սրուն հետ կը հետեւէի
 զագաղին , հանդուցեալին վրայ
 հարցումներ կընէր , ու ես՝ յուզ-
 ուած՝ կը պատմէի անոր անձնու-
 րացութիւնները :
 Յետոյ յանկարծ հարցուց ինձի .
 — Ո՞ր կուսակցութեան կը
 պատկանէր :
 — Կարծեմ Արփիարեան էր ,
 ըսի :
 Աւ զղչացի : Խօսակիցս քիթը
 բերանը ծածկեց , ու « շարժե՛ր »
 մուտաւրով հեռացաւ գնաց :
 — Ո՞ր կուսակցութեան կը
 պատկանիս :
 — Հնչակեան :
 — Ո՞հ , սոսկալի՛ բան :
 — Ո՞ր կուսակցութեան կը
 պատկանիս :
 — Դրոշակեան :
 — Վա՛յ , ի՞նչ ստորնութիւն :
 — Ո՞ր կուսակցութեան կը
 պատկանիս :
 — Արմենական :
 — Հը՛ , ամօթ բան :
 — Ո՞ր կուսակցութեան կը
 պատկանիս :
 — Միութեանական :
 — Ո՞հ , կը պօղա՛մ :

Եւ այսպէս շարունակաբար :
 Երգն իսկ կուսակցական է :
 Օր մը մէկը հարցուց ինձի .
 — Տարբրիկը ո՞վ շինած է .
 ի՞նչ ազգոր երգ :
 — Կարծեմ մէկ մասը Նազար-
 պէկ , միւս մասը Տամատեա . . .
 Մարդը և ոչ իսկ թողուց որ
 աւարտեմ . գէմքը թթուցուց՝
 ծիծաղելի ծամածուռով մը :
 Այդ հայրենաշունչ սքանչելի
 երգը այլ ևս հայհոյանք մըն էր
 այդ մարդուն համար :

ՇԱՐՄԱՐՇ

ԿԻԹԱՌԸ
 —) (—
 Այն օր երբ տրուեալ իր ճարտար
 մասեր
 կաւերու վրայ դրաւ սևիկներ ,
 եւ հովի ծայնին միացաւ ֆրեմոշ
 Կիրաւիսի դրոշմը երազներն սևուշ ,
 Այն օրին կերաւ ևս խաւանու ժակի
 Չուրանի խաչաքանակ ևրագի գործիք ,
 Որ ցաւին միակ արեւան մը գրասա ,
 — Կրեւալ քով , ձայն չը տայ զրուս :
 Բայց սօնը ի կաւ . եկան դուրս դրացիներ ,
 Գիւնով , կիս գիւնով , սրխուսեւ եռացիկ .
 եւ բոլորն ի՞նչ սեղ հասնելով գորտեան ,
 Մոռցած ևրագով էշու պիս գրուս :
 Խոյս տրուեալ որ գիտե՛ն ընտել ,
 Բիրս ձայնի չիլի , բրուս չեն ըն-եղ .
 Փակեցին իրենց սկակներն սևուր .
 — Ի՛նչ կըզգեն ընեւ . մեզի չեն զար դուր :
 Իսկ սաղիկ կեցած ամենեւն ապուշ ,
 — Աս ի՛նչ ձայն կըտէ , ի՛նչ ևրագ
 սևուշ .
 Տրխուսեւ սեղիկեց զարկելով մեքսեղ .
 — Այս ձայնիդ մեղեմիս , մեղրեկ ալ
 հաւեղ . —
 Պոռացին զրուսը , կակեցին խա-
 դեր ,
 Չուրանի ձայնակից եղան ողջ գիշեր ,
 Ճարակեցին պատեր՝ շարուած ֆովի ֆով ,
 Գործիքի քաղեցին , սրբեցին ախով :
 Աւ երբ անտրուս մուր—չուսիկ ա-
 դուր ,
 Հասաւ կիրաւիսի սևուշ երգը ևնր ,
 Ակակեցին սրած կրակն . « Ի՛նչ , աս
 ի՛նչ » ,
 Խաւնչալի խոզի , թե ազուսի կրոնից :
 Աւ կիրաւիսի սևուշ կերպեր դրոշմ-
 քուն ,
 Չայնեկ արրեցան ծաղիկ ու բրոշուս ,
 Հովն ու ծովն ինկան , լրեցն ալեկ
 շունչ ,
 եւ կը ծաւալէր կիրաւիսի մրմուռնը :
 ՇԱՐՄԱՐՇ

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

Վարդանանցի առթիւ ազգային
 հանդէսներու շարք մըն է որ
 պոսթիկաց քիչ շատ հայաբնակ
 ամէն տեղերէ : Երգեր , ճառեր
 ամէն կողմ : Վառնայի մէջ Պ. Չա-
 քրեան խօսեցաւ , Ռուսուք՝
 Պ. Սապահ-Կիւրեան , Սիլիսթրէ՝
 Պ. Սեթեան և Փիլիպպէ . . . ըն-
 փօլէրը : Չի մոռնանք նաեւ
 Վառնայի հայկական նուագահան-
 դէսը , Լոնտրայի համախմբումը
 այնքան ազգաշէն և կազմուրիչ :
 Մարտի շուրջ հանդէսը իր
 համաբաւար մոնտրոկներով , ուր
 կերեւակայեմ թէ Յարմուսցի պա-
 րոնը Մօլիէնի լեզուով ներբու-
 զած ըլլալու է Աւարայրի մեծ
 պատերազմը 1447 ամենակին առ-
 թիւ : Չի մոռնանք նաեւ Բարիզի
 կրկին երկկոյթներու պատրաս-
 տութիւնները և դեռ ո՞վ գիտէ
 ուրիշ ինչեր :
 Այս հանդէսները պարզ դըօ-
 սանքէ աւելի բան մըն են , յա-
 նուն եղբայրսիրութեան և հա-
 մեքաշխութեան գումարուած ժո-
 զովներ են , որոց վճիռները միշտ
 ազգասիրութեան գրոշմը կը
 կրեն : Անոնց փրկաբար ազգե-
 ցութիւնը սրկէց հասկցէք որ
 ամէն բանակալի առաջին գործը
 կըլլայ համախմբումը և երգը
 արգելիլ ստրուկ ազգերու մէջ :
 Երգ և հանդէս կենդանութեան
 բացայայտ նշաններ են : Եւ որ-
 քան ատեն որ թնդան անոնք ,
 պէտք չէ յուսահատինք : Ապրին
 անոնք որ ջանքեր կընեն հոս
 հոն ազգաւորու կռիւնը խափա-
 նելու : Ալ զլուելի գարձած են
 մեզի ազգաւորները : Օգտուինք
 գէթ ազատ երկիրներէ , և զբայ-
 րարար համա՝ մրուելու և լրջօրէն
 մտածելու անոնց վրայ որոնք
 մեր միտէն և արիւնէն շինուած
 են և որոնք Հայրենիքի մէջ գեռ
 իրենց ծանր շղթաներով կաշ-
 կանդուած կը մնան , ամէն ատե-
 նէ աւելի բերտ կերպով :
 Այո , մտածենք անոնց վրայ ,
 զի անշուշտ իմացած ըլլալու էք
 թէ տիրահոշակ Շաքիր փաշան
 Փոքր Ասիոյ համար բարենորո-

գումներու նոր ծրագիր մը մտա-
տուցեր է «առ որ անկ է» : Այլքի
առջեւ ունենալով արեան գեան-
քը որոնք բխեցան այս նորորի-
նակ բարենորոգիչին քայլերուն
հետեւէն, շեղեցան թէ մի գու-
յէ հայերու նոր հնձումով մը
ժողովուրդները նորոգելու ծրա-
գիր մըն ալ աս ըլլայ :

Մանգալին ծայրը արգէն նըշ-
մարեցինք : Ալեքսանտրովի ան-
պարտ հնձուցաւ կաթողիկոսա-
կան գահուն վրայէն : Կարգ մը
թրքապատական էֆէնտիներու շը-
նորհիւ ազգին այս ընտրութիւնը
սպորէն կերպով բեկանեցաւ : Եւ
Խառն ժողովոյ վերջին նիստին
մէջ, այնքան հայերու մէջէն,
միայն Մանկունի կաթողիկոսը
զանուցաւ բողոքով : Ապագայ
լաւ պատրիարքութիւնը կը նշմա-
րենք Մանկունիին վրայ, զի բա-
զուրկ գիտէ, հայ պատրիարքի
մը համար ամենէն անհրաժեշտ
ձիրքը Բարենիշ մը Մանկունիին :

Բուռ մը բարենիշ ալ Թուսու-
քի : Եթէ, ինչպէս կը հուսա-
տանք, մեր արգոյ թղթակցին
զրածները ճիշդ են, սիրոյ և
համերաշխութեան եղեմ մը այդ
Թուսուքը : Երեւակայեցէք տեղ
մը ուր էնթրիկներ չեն լարուիր,
գատարկապարտ խառնակիչները
կը պակսին, և զբառախնամը չի
դադրեցուցուիր, չորս թեր-

թեր չեն հրատարակուիր,
հատ մը միայն որ աւելի լուր կը
սիրէ և Ամերիկայի կը մտածէ,
հոգարարձու և թողական համե-
րաշխ, «յետադիմականները»
չախչախուած, «յուսալիմական-
ները» յաղթապանձ, ո՛չ կուր,
ո՛չ գայթակղութիւն, ո՛չ Տ. Գե-
ւորդ :

Ուրիշ ի՞նչ կուզէք :
Այս պայմաններու մէջ, Թուս-
ուք տեղեկութիւն մէջ միակ ան-
կիւնն է ուր ընկերային ամէն կա-
տարելութիւններ մարմին առած
ըլլան : Ինք միակը ըրած է ինչ
որ աշխարհի մնացեալ մասը ի
զուր ընել կաշխարհի :

Մաղթենք որ տեւական ըլլայ
այդ հանգարտութիւնը, բայց
պայմանով որ միշտ գործունեայ
և եռուզեռուն ըլլայ ան :

Միայն չոր լուրթիւնը չի սիր-
աիր : Տեսէ՞ք, Պուրքէշէն լուր
կա՞յ, Պուրքէշէն, Բուսանէն, Կա-
լայէն, Եաշէն, Քէօսաէնճէն
գէշ աղէկ խորտում մը կը լուրթի :
Ի՞նչ կընէ Պ. Միրախորեան : Ի՞նչ
կընէ Պուրքէշէն ուսուցչութիւնը
իր խորայեղացիներով : Կրցա՞ւ
արդեօք զանոնք հայացնել թէ
անոնք զինքը խորայեղացիներ :
Վարդանանցը սօսուեցա՞ւ ար-
դեօք : Ելա՞ւ մէկը հայրենասի-
րութեան խլած բուռն շեշտերով
պատմել թէ ինչ եղած ենք և
ինչ ըլլալ կուզենք : Թէ Հայ ա-

նունը իբրև փառքի տիպոս մը
պէտք է կրել զիտնալ, զի
մենք ալ, Թուսանիոյ համար ան-
գըրպատմական ժամանակներէ
սկսեալ և մինչև այսօր ունեցած
ենք մեր Միհայ Պապուկեանը,
Եթէֆանեանը, Ալեքսանտրինե-
րը և Էմինէաքունները : Թէ Եփ-
րատի բերեղը աւելի քաղցր է
Տրմազովիցաի շուրերէն : Գրաւ
կը զնեմ որ մէկ «Տալիթիլը»
գործը պիտի փրկէր : Մեղանա-
ձորէն շարունակ «Լուսա սօսում»
և «Փօայէ վերտէ» յեղեղելը հա-
յութիւնը վառ չի պահեր : Մեռե-
լական հանգարտութեան տեղ
նախամի՞ծար կը համարինք ան-
համաձայնութիւն և կուր : Ասոնք
վարանցուկ փոթորիկներ են ու-
րոնք կանցնին և պայծառ օրեր
կը ծագեցնեն, մինչ անշարժու-
թիւնը մահն իսկ է, ինքնամու-
ռացութեան սե խաւարը :
ԳԱՄԵՐ-ԱՐՇԱԻՐ

Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴՐԱՍԱԳՈՒԻՒՄ

Ահաւասիկ այն երկու տարրական
սկզբնապատճառները, որոնց կը պար-
տին այսօր ամենահարուստ երկիրներ
իրենց ամբարձ ահպին միլիոն-
ները : Գաղղիա և Գերմանիա՝ մա-
նաւանդ Անգլիա և Ամերիկա աշ-
խատութեան և զբաղման շնորհիւ
հասած են իրենց նիւթական կար-
ողութեան գագաթնակէտին և բոլոր
աշխարհ կը սփռեն լոյս և զիտու-
թիւն :

Վ Ա Ր Դ Պ Ա Տ Ր Ի Կ Ո Վ Ի Յ Ե Ն Ա Ս Ա Կ Ա Մ Ա Ն Ը (3)

Մայրս միշտ յուզված և մտահոգ
գրութեան մէջ էր. խեղճը հօրս վրայ
էր մտածում . . . այն ինչ ինքը շուտով
ծննդաբերութիւնից յետոյ մեռաւ . . .
Մօրս մահից յետոյ մեծ մայրս ինձ
և երկու փոքրիկ եղբորս տարաւ Մ.
Ղ. իսկ նորածին աղջկան յանձնեց
սանտուի . . .

Մեծ մօրս մօտ գալուց յետոյ, ես
սկսեցի տեղական հայոց դպրոցը
յաճախել :

Հայրս դեռ չէր վերադարձել. վեր-
ջապէս եկաւ, մի քանի շաբաթ մեզ
մօտ մնաց և կրկին իր գործին
գնաց :

Պատերազմը վերջացել էր. ուսու-
ները յաղթել էին : Մեր սուներ եկող
հիւրերը որոնք տեղական ինտելի-
գենտ գաստիտարից էին, ոգևորված
խօսում էին ներսէս Պատրիարքի,
Ման Սահֆանօի գաշնագրութեան,
Հայաստանի մասին : Ես լսում էի,
բայց ի հարկէ շատ քիչ էի հասկա-
նում :

Մեծ մօրս մօտ մնացի մինչև 79
թւի գարունը : Այդ միջոցներին և-
կաւ և երկրորդ մօրեղբայրս որը
պաշտօնով ուսուցիչ գործարանակի հետ
գնացել էր Բայազէտ և մինչև պա-
տերազմի վերջանալը ու ուսուներ
հետանալը այնտեղ մ'ացել :

Նա վճռեց ինձ տանել Վաղարշա-
պատ և ապ իջմիստնի ձեմարանը :
Իմ ուրախութեան չափ չը կար : Մի
քանի տարի առաջ ես մօրս հետ հիւր
էի գնացել մօրեղբորս տունը և տե-
սել այդ դպրոցը, որի արտաքինը ինձ
վրա շատ լաւ սպասուրթիւն էր
թողել :

Մօրեղբայրս, կիրք և փոքր մօր-
եղբայրս, որը նոյնպէս ձեմարանում
էր սովորում և հիւանդութեան
պատճառով սուս էր եկել, ուղեւոր-
վեցինք դէպ ի Էջմիածին :

Մինչև սեպտեմբեր ես պատրաս-
տվեցի գրաբարից և կրօնից ու սեպ-
տեմբերին շատ աջող քննութեամբ
մտայ ձեմարան :

Մի ամիսց յետոյ չափազանց զղա-
ցի այդ դպրոցը մանկա. կաշկան-
դված, վանական և սեղմված կեան-
քը բոլորովին հակառակ էր իմ տաք
ու վառվունքն քննութեան. ես
ինձ բռնաբերում էի զգում : Միտս պա-
տուում էր . . . սաստիկ անհանգիստ
ու չար էի : Ինչ անելու չը գիտէի . . .

Աշնանը Էջմիածին լցվեցին տաճ-
կահայ գաղթականները. գրանցից
հարեւրներով, ծեր ու երիտասարդ,
կին ու աղջիկ, պատանի և մանուկ,
թաղուկ գէղքերով, վախ մարմնով
լցվում էին ձեմարանի վանականների
տաճ և սպասում աշակերտների
սեղանատնից գուրս գալուն :

Ամէն նախաճաշից և ճաշից յետոյ
մենք մօտ երկու հարիւր աշակերտ-
ներս մեր բաժնիների կէտերից աւել
չոր կերակուրները և հացերը գուրս
էինք բերում և տալիս այդ խղճուկ
հայ սովեակներին : Երբ այդ պատ-
կերը յիշում եմ, դեռ հիմա էլ մար-
մինս սարսուղ է. մազերս փշաքաղ-
վում են : Հենց որ գուրս էինք գա-
լիս, ահպին աղմուկ ու զժվրաց
էր բարձրանում այդ սովեակ խմբի
մէջ. չորս կողմից լսվում էին եր-
բեմն մարած և երբեմն բարձր ձայ-
ներ—Հացը ինձի, ինձի . . . Մեր
տունը հիւանդ կայ . . . մայրս . . .
զաւակա . . . մեծ մայրս . . .

Միտս կծկվում էր : Ես շտապով

մօտենում էի պատահած գաղթական
սովեակին, առանց նայելու տալիս
և հեռանում :

Այդ սարսափելի պատկերը տեւեց
բաւական երկար և կարծեմ հենց
այդ ժամանակից ես զգացի թէ ի՞նչ
կը նշանակէ թուրքից հալածվել : Եւ
միթէ միայն ե՞ս, ապա իմ բազմա-
թիւ ընկերները . . .

Դեռ երկար ժամանակ տաճկահայ
գաղթականները իմ մտքից չէին հե-
ռանում : Աւելի շատ իմ մտքում
գրոջմիկ էին նիհար, խոր ընկած
աչքերով կանանց և իմ հասակակից
ու աւելի փոքր մանուկների գէմ-
քերը. իմ փոքրիկ խելքով հազարու-
մէկ ծրագրեր էի կազմում նրանց
օգնելու համար :

Երբեմն մտածում էի—յանկարծ ա-
ռուտօրը գարթնեմ և բարձիս տակը
գտնեմ շատ հազար բուրլի և տամ
այն խեղճերին. ի հարկէ այդ բոլորը
միշտ ցնորք էր մի ում :

Երբեմն մեծ աշակերտները հա-
ւաքովում էին ու խօսում այդ խեղ-
ճերի և ամբողջ Տաճկահայաստանի
մասին . . . Ինչ որ պէտք է ապստամ-
բել և այլն խօսքեր էին ընկնում
ականջիս, սակայն ոչինչ չէի հաս-
կանում :

Ինձ համար միայն պարզ էր այն,
որ այդ բուրլն էլ մեզ նման սուս ու
տեղ են ունեցել և այսօր սրից ու
հիւր փախել են ու մուրացկան գար-
ձել : Այդ մտածութիւնները տանջում
էին ինձ. իմ առջեւ ժայռի նման
կանգնած հարցերն—Ի՞նչ պէտք է ա-
նել, նրանց այդ դրութիւնից ազա-
տելու համար—պատասխան չէի զտ-
նում : Երկու ամսի չափ ես մտածում
էի և շարունակ տխուր էի : Վեր-
ջապէս հայ գաղթականները զազա-

ձմարիս է թէ նախ աշխատու-
թիւն է հարկաւոր սրպէս զի յետոյ
զբաղմունքը բիւր և ստուարանայ .
թէ ան է միակ միջոցը ինչպէս մեր
ապրուստի նոյնպէս և մեր մտաւոր
ու մարմնաւոր զարգացման : Այս,
այն որ չաշխատի կը վաթարանայ
և այսօր չաշխատող մը վաղը չպիտի
ուտէ : «Աշխատութիւն է կեանք,
խորհուրդ և լոյս» ըսաւ Վիքթոր
Հիւկօ : Բայց և այնպէս աշխատու-
թեան ուժը կատարելաբար է միշտ՝
երբ անոր միացած է գրամազուրկը,
և այդ երկուքը յառաջդիմութեան
մեծ և անբաժանելի միջոցները եղած
են : Ուր որ գրամազուրկ չէ կեցած՝
աշխատութիւնը նուազած է և ուր
որ աշխատութիւն չէ տիրած՝ գրա-
մազուրկն անբեւեռութեամբ : Աշ-
խատութիւնը գրամազուրկ մայրն է,
բայց գրամազուրկն ալ աշխատու-
թեան արժանն է :

Ուստի ցաւալի է տեսնել թէ ոչ
մէկ երկրի մէջ գրամատէրն ու գրա-
ծաւորը հաշտ բարեկամներ են իրա-
րու և միշտ խեղճ գործաւորն է որ
կը տուժէ : Ոչ մէկ տեղ գործաւորը
կը վայելէ այն վիճակը, որուն պէտք
և միանգամայն իրաւունք ունէր :
Նոյն իսկ Ամերիկա, որ հարստու-
թեան օրրանն եղած է, միշտ մօտ կէս
միլիոն գործաւորներ անգործ կը
չըլին և մէկ ու կէս միլիոն ժողո-
վուրդ անօթի : Պատճառը—որովհե-
տեւ աշխատաւորը կասեցւի և գրա-
մատէրը կը վայելի : Մարդկային ան-
իրաւութեանց մեծագոյնը չէ՞ սա :
Աստուածային անհունապէս իմա-
տուն պատուէրը «բարամբ երեսաց
քոց կերիցես գնաց քո» իր արժանա-
ւոր տեղը չէ բռնած և մինչև որ
մարդիկ լաւ չհամոզուին այդ մեծ
պատուէրի ճշմարտութեան անօթու-

րեցին ձեմարանի տաճ գալ. ես
անձնատուր եղայ գասերիս և հեազ-
հեաճ մտացայ ինձ տանջող հարցերը,
որոնց լուծելը բոլորովին իմ խելքի
գործը չէր և մտքից գրէթէ հեռա-
ցան ինձ տանջող վտիտ ու թաղուկ
դէմքերը . . .

Սկսեցի աշակերտական սովորա-
կան կեանքը—պարապել գասերովս
և մանկական շարութիւններ անել,
որոնք բաւական շատ էին և յան-
գուզն տեսակի :

Ինտրոյ յատկութիւններիցս մէկն
էր ընկնել ընկերներս հետ ու բար-
կացնել նկատելով նրանց թոյլ կող-
մերը : Չը մոտանամ յիշել որ այդ
միջոցին ձեմարանում էին Կուկունե-
եան, Դերուսիին և Պետրոս Տոնա-
պետեանը, երբեք էլ ինձնից մէկ
զատարան բարձր : Դրանք երբեք էլ
վերջերում ընկան յեղափոխական
հոսանքի մէջ : Կուկունեան և Դե-
րուսի միեւնոյն գործի մէջ ընկան
ոուս կառավարութեան ձեռքը և
պատժվեցին ամենախիստ պատժով .
առաջինը ենթարկվեց քսան տարվայ
ստժանակիւր աշխատանքի, երկրորդը
ուժը : Երկուսն էլ աքսորվեցին Սա-
խալին և դեռ տանջվում են ամե-
նաանտանիլի պայմաններին մէջ, իսկ
Տոնապետեանը աքսորվեց Աքեա և
միայն 96 թւին կարողացաւ փախ-
չել :

Դերուսիին շատ անհանգիստ և,
թէեւ սուր, ծոյլ տղա էր. նա
հաղիւ կարողացաւ հասնել երրորդ
զատարան. երկրորդում մնաց և գար-
ձաւ իմ զատընկերը. չը գիտեմ ի՞նչ
երբխայական շարութեան համար
Պահապետեանը նրան հեռացրեց :

(Շարունակելի)

Քիւնը չպիտի հեռանայ երկրիս երեսէն :

Կը հետեւի ուրիշն թէ ժողովուրդներու բարօրութեան համար հարկ է հաշտեցնել իրարու հետ սերս կերպով պոզել մարդկային բարգաւաճման այդ երկու անժխակի տարրական ուժերը—աշխատութիւնը եւ գրամագլուխը, որպէս զի միասին աշխատելու եւ հաւատարմութիւնը եւ կարողութիւնը աշխատեցնելու եւ վայելելու մէջ—այդ հարցով զբաղեցան եւ լուծեցին գործակցական իմաստուն գրութեամբ : Այժմ ֆրանսացի գործաւորը համեմատաբար աւելի բարեկեցիկ վիճակ ունի, զի այնտեղ շատ աւելի ծաղկած եւ ծաւալած է արտադրողական գործակցութիւնը քան ո՛ր եւ է ուրիշ երկրի :

Աւելորդ չըլլար յիշել այստեղ օրինակ մը Ֆրանսայի անթիւ գործակցական ընկերութիւններու հրահանգիչ պատմութիւնն :

1848ին գաշնակ շինող 14 գործաւորներ որոշեցին գործակցական ընկերութիւն մը կազմել : Ով որ ունէր գործիքներ եւ յարմար փայտի կտորներ բերաւ : Բայց ի հարկէ հնչուն պիտի ալ պէտք էր եւ իւրաքանչիւրը միայն 10 ֆրանկ հազիւ կարողացաւ ստալ : Սակայն ասիկա բաւական չէր եւ փոքրիկ փոխառութիւններ ընկու յանդիմութիւնն ունեցան : 1849 մարտ 10ին արդէն 229 1/2 ֆրանկ գրամագլուխ ունէին եւ գործի սկըսան : Ամէն սկզբնաւորութիւնը զգուշացուցաւ : Կարծիքները եւ այս ժրջան գործաւորներ պիտի բարեկեցիկ դիտարութիւններու : Բայց հզօր կամքի տէր մարդիկ չեն թուանար եւ կը սողան : Առաջին անգամ անգործ աշխատողներու խեղճ կեանքը վարեցին : Իրենց անակաւ կարասիները գրաւ գրին պզտիկ փոխառութիւններ ընկու համար : Բայց համարներու թիւն օրերը շուտ վերջ գտան : Մայիս 4ին ստացան առաջին վճարումը եւ այդ ցանկայի օրը ստեղծին բազմախորտիկ սեղանով : Յետոյ ժամանակ մը շարժական 5 քրանզով շատանալով գործը առաջ տարին եւ շարժականը նախ բարձրացուց 10ի եւ ապա 15ի ու 20ի : Սակայն բոլոր շահն այս չէր : Ուրիշ կարեւոր մաս մը կուգար բարձուիլ գրամագլխին վրայ, որ հեղաշուտ ստեղծարար եւ գործարանն ընդարձակուեցաւ : Կարճ կապիւտ համար ք. ենք թէ՛ բաժնետէրերը՝ որոնց թիւը 32ի հասած էր, 1850ի վերջը ունէին 5922 ֆրանկ 60 սանթիմ գործիք, 22,972 ֆրանկ 28 սանթիմ պատրաստ ապրանք, 1,021 ֆրանկ 10 սանթիմ պատրաստ գրամ եւ 9,401 ֆրանկ 90 սանթիմ անուշիք, գումար 39,317 ֆրանկ 88 սանթիմ, իսկ պարտք ընդամենը 6,387 ֆրանկ 86 սանթիմ :

Ուրիշն այս հաւատարիմ գործաւորներ 21 1/2 ամսուան ժամանակամիջոցի մը մէջ ազատ եւ լաւ ապրելի վաստ իւրաքանչիւրը 1,000 ֆր.ի գրամագլուխ մը գոյացուցած էր եւ դիւրին է երեւակայիլ թէ ապագային ինչ անպակի փայլիկա պիտի գտնար այդ առաջուան աղբասիկ գործանոցը : Եւ այդ բոլորը շնորհիւ իմաստուն գործակցութեան—պատմութեան, հաւատարմութեան եւ կարողութեան :

ՏԻԳՐԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆ

—)(—

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԵՂԹԱԿՅԵ՛՛՛)

Րուսոյու, 26 Փետր.

Հայ բազմաշարքար ազգը այժմ կը գտնուի այնպիսի ծանր ժամանակներու մէջ, երբ հարկաւոր է, որ անոր բոլոր անգաւ երբ մէկ հոգի եւ մէկ սիրտ եղած ջանք ընեն, որպէս զի կարողանան իրենց ազգային բազմաքնի հասնիլ : Վայրկեաններն իսկ մեզ համար անխոթարինելի են : Կարկաւոր է գործել, շարժուիլ անգագար : Փոխանակ մէկ ընդհանուր մեծ նպատակի համար մեր փոքրագութիւնները, անձնական թուրութիւնները մոռնալու, փոխանակ աշխատելու, որ մեր ներքին պզտիկութիւնները սեղի տան մի անգամ ընդ միշտ այն վեհ գաղափարին առաջ, որ բոլորիս պիտի ոգեւորէր, բնահաւատակը մենք այժմ մոռցած վստիք, մոռցած մեր փրկութեան սուրբ գործը, կաշխատինք ազգին մէջ յառաջ բերիլ այնպիսի երեւոյթներ, որոնք վնասակար ըլլալէ զատ, անգործանելի աղետաբեր պիտի գտնան : Պուրկարահպատակ հայերս այսօր կը հիւրընկալուինք այն երկրէն, որ երկէ մեր բաղդակիցն էր, իսկ այսօր մեր ասպնջականք : Հայերս եթէ հեռատես ըլլայինք, հիմա կարող էինք մեզ համար գոյութեան պայմաններ ստեղծել հոս եւ թոյլ շտալ որ բարտակից ըլլայինք այն բազմաթիւ հայերուն, որոնք կու գնացին օտար երկրներու մէջ, զի ունակ հազիւ պար մը առաջ : Եւ այդ բոլորը ամենէն առաջ ի հարկէ իրենց սպիտութեան եւ գաղափարի չգոյութեան պատճառով :

Միթէ պուրկարահպատակ հայերս չենք կարող իրազայ եւ անգործ կերպով առաջ երթալ մեր գարոցական գործերու մէջ : Զէ՛ որ այդ նրկատմամբ ամէն սեռակ պատմութիւն ունինք առ այժմ : Պուրկար կասալարութիւնը մեզ ստեղծէ փոքրիկ վարչական ինքնավարութիւն մը, որով պիտի կարողանայինք մեր ներքին գործերը աւելի կանոնաւոր վիճակի մէջ դնել : Արդ, ո՞վ է մեղաւոր որ մեր թաղային խորհրդարանները փոխանակ ազգային յառաջդիմութեան իրական գործիք գտնալու, շատ տեղի ունի իսկ իրենք եւ պատմաւոր ազգային գործերու անկեղծ պատմութիւն, ահա այն զլխաւոր գծերը որ իրարու հետ կը զօգեն մեր բանիմաց գործիչները : Յետադիմական տարրեր բարձրախառնար մեր մէջ սուր կերպով մինչեւ ցարդ չեն երեւցած : Մեր թաղ. խորհուրդը պատկառելի դիւրք ունի բռնած ո՛չ միայն հայրցս մէջ, այլ նոյն իսկ յարգելի է դարձած եւ օտարներու աչքին : Թաղային խորհրդարանը ինքն է որ իր սուր միջոցները չի խնայեր, որպէս զի ազգային հաստատութիւնները՝ եկեղեցի, դպրոց եւ ընթերցարան, ինչպէս նաեւ աղքատներու խնամակալութիւնը կանոնաւոր եւ յառաջընթաց վիճակի մէջ գտնուին : Եւ այդ խորհուրդը օր ըստ օրէ՛ եւս աւելի պիտի բազմապատկէ իր եռանդը ազգային շրջանակի մէջ, որքան որ անոր գրուելը գտնուին այնպիսի վստահելի եւ ձեռնհաս անձնաւորութիւններ, ինչպէս են Տեառք Յ. Լ. Ստեփանեան :

Յ. Ասլանեան եւ Ս. Գուլումեան : Նոյն համերաշխութիւնը կը տիրէ եւ Հոգաբարձութեան մէջ : Թաղական խորհրդի աշակցութեամբ Հոգաբարձութիւնը ոչ մէկ ջանք չի խնայեր, որպէս զի ազգային մանկապետութեան կանոնաւոր եւ բառին բուն նշանակութեամբ ազգային ըլլայբաւական է որքան հայերս չլիտցանք դպրոցներու յարգը : Այսօր ակնհերե է ամէն մասնողի համար որ զպրոցներն են ազգերու վերածնութեան առաջին վստարանը :

Ուրախալի է մեզ համար որ Հոգաբարձութեան ջանքը լիովին յաջողութեամբ պիտի պատկուի, քանի որ այդ ծանր եւ փափուկ գործը կը գտնուի սեւաշին՝ Ս. Ս. Սալահ Գիւլեանի ձեռքը, եւ որ իր անձնուէր պաշտօնակիցներու հետ ամէն ճիգ կը թափէ այդ վեհ գործը միշտ իրեն արժանաւճայի բարձրութեան վրայ պահել :

Այլ եւս անցան այն ժամանակները երբ երիտասարդութիւնը գրուկ կը խոնարհէր թրքական անբարոյացուցիչ ընթացի տակ մեծցած քանի մը սակի զիջող : Երեւելներու առաջ : Երիտասարդութեան մեծ մասը զիտակից ըլլալով ժամանակի պահանջին ու ոգիին, կաշխատի իր պարտականութիւնը կատարել է այդպէսով գոյութեան իրաւունք ունենալ :

Յետադիմական, կոճղացած ուղեղներու կը՝ այ կամ գերեզման իջնել, կամ տեղի տալ բոլորովին այն շարժ. ան տարրին, որ կը կոչուի իրիտասարդութիւն : Մենք դարձեալ կը շնչանք որ միթիթարական է այս երեւոյթը, որ մեր քաղաքը դեռ եւս ազիտալի ստորաբաժանութեան չունի իր մէջ, եւ յոյս կը առնենք թէ ազգային գործերու գլուխ անցած անձերը կաշխատին միշտ իրենց բարձրութեան վրայ կենալ, եւ թոյլ չըտայ որ գոտութիւն եւ անձնական հաշիւներու սեւ գլուխը մեր մէջ ալ սողոսկին :

Երոուսեղ Սակաւակեաց

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԵՊՔԵՐ

(ԹԱՆԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻՆ)

Իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ, «Թան» դարձեալ կը բազմի Արեւելքի խնդրով, անգլիոյ Երևաթ. ժողովի վերջին նստին առթիւ, ուր այս խնդիր յարուցուած էր շատ տաք կերպով եւ ուր խիստ պարտաւնէր ուղղուած էին այն տէրութիւններու մասին որոնք փոխանակ անկեղծօրէն աշակցելու այսքան երկարատեւ դժուարութեան մը հարթումին, ընդհակառակը զանազան մեքենայութիւններով ու շաքուցած էին անոր լուծումը :

«Անիւրաւութիւնը կը ըլլայ նոյն միաձայն վճռին, համեմաշխ գատապարտութեան իւրանել ըստ իր այն պետական մարդերը, որոնք մասնակցեցան այս բանակցութիւններուն, եւ խիստ երեւնալ թէ՛ անոնց նկատմամբ որոնք անդադրում եւ առանց թաքուն խորհրդի աշխատեցան պահպանելու համաձայնութիւնը եւ հասնելու նպատակին, եւ թէ անոնց որ շարունակ արգելքներ յարուցին, ձեռքի տակէ քաջալեւրեցին Թուրքիոյ ընդդիմութիւնը :

Ներքեւ անգործութեան մասնեցին Եւրոպան . . .

Յետոյ, կը խօսի Եւրոպայի մասին, զոր ապագայէ ազատեցին նոյն այն երեք տէրութիւնները որոնք կը հսկեն միշտ իր ճակատագրին վրայ : որք ամէն ջանք ի գործ դրին զգուշացնելու զինքը անխոհեմութենէ մը, պատերազմէն առաջ :

«Թան» մտաւորանշութեամբ կը զլխաւորէ Կրէտէի գործին երկարաձգումը :

«Տրոպէն ետք, Շէֆէրէն ետք, Պոլո Բէթրովիչէն ետք, Եւրոպայի շրջանը : Նախաշաւիղ խնդիրը քայլ մը չէ առած դէպ ի լուծում մը, եւ Կրէտէ միշտ եռեւեփի մէջ է, ու նաւային պաշարումը կը շարունակուի, եւ տէրութիւնները զիւրար կը դիտեն խեցեայ շունեքու պէս : Իրօք, ժամանակ է ելքի մը յանգելու եւ Կուրը, այնքան գէշ ընդունուած շրջաբերականին մէջ, իրաւունք ունէր քիչ մը փութացում պահանջելու :

«Միշտ յետաձգում» բայ թեւաւրից պարպուելէն, որուն թուականը անորոշ է, վասն զի Թուրքիա կրնայ պայմանաժամներ դնել՝ ձեռքն ունեցած միակ գրաւականէն բաժնուելէ առաջ : Այս պահուս դիւանագիտութիւնը բոլորովին երեսի վրայ ձգած է բարենորոգումներու խնդիրը : Եղանակը սրով Պ. Քրըզըն խօսեցաւ Հայաստանի մասին, կարծես կը հնչեցնէ այս վշտաշարար ալգին յոյսերուն մահազանգը : Սխալ է կարծել թէ Եւրոպա շահելիք մը ունի այս վատ խոստմնազանցութեանէն : Թուրքիա իր ուժերուն վրայ չափազանց գիտակցութիւն մը վերստացաւ : Այն է այսօր ինչ որ էր երէկ : Գոտովի նահանգին ջարդերն ու շարժարանները կը բաւեն ցուցնելու թէ այս կայսրութեան անպարտելի բարբարոսութիւնը ինչ զարթում մը կը պահէ իր քրիստոնեայ հպատակներուն եւ քաղաքակրթեալ արեւմտքի» :

ՊԱՏԵՐԱՉՄԻ ԵՐԿԻՒՂ

Գործն երթալով կը տաքնայ Միացեալ-Նահանգներու եւ Սպանիոյ միջեւ : Հակառակ պաշտօնապէս տրուած հերքումներու : Ամերիկայի մեծ հանրապետութիւնը կաշխատի երկիրն յարձակողական ու պաշտպանողական ամէն պատահականութիւններու գէմ պատրաստ վիճակի մէջ գընել : Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Պրազիլիոյ նաւարանները շինուած 10 մարտանաւեր գնելու համար բանակցութիւններ կը կատարուին : Պատերազմական նախարարութիւնը պայման կը դնէր է երկաթուղիի ընկերութիւններու հետ՝ գործի փոխադրութեան համար գէպ ի ծովեղր :

Այս շարժումները անշուշտ պարագրանի համար չեն ու փոթորկալից ելքի մը պիտի յանգին :

—)(—

ԲՕԼԻԹԻԳԱ

(—)(—)

Ձին վէ ԷՎՐՈՅԱ

Ազատի շարժումն (ծայրագոյն արեւելք) դարձըզըզ հազարաւոր լէրի կէլմէքտէ տիր: Ձինին սօն իսթիզարաշը Ալման վէ Ինկիլիզ պանգալարըն վասըթմասըլէ վոգու պուլուուզու իչին Ռուսիա վէ Ֆրանսա շիքեայէթ իթմիշլէր տիր: Պուստան մասա, Ձին հիւքիւմէթինին քէնտի Բէթէրուպուրկ էլչիսինին վասըթմասըլա Ռուսիանըն Բօրթ Արթիւրաէն չըզմասը թէքլիթի իրիաֆընտա օլարապ Ռուսիա պիր իւլթիսնթօմ իլէ (վերջնագիր) ճէվապ վէրմիշ, պէշ կիւն զարֆընտա Բօրթ Արթիւրին վէ Թալիէն Վանըն քեմաիլէն Բուսիայա պըրազըմասըն վէ շըմէնտըթէրլէր իմթիազընըն վէրիւթիսինի թալէպ իթմիշ՝ Ալմանիանըն Գէաօ Ձեուը զապթ իթմիկի կիպի, աքսի հարտէ Մանշուրիւը Բուս աօքէրլէրի իլէ սօլուուրաճազընը պիւտիւրմիշ տիր:

Պու հալլէրի կէօրէրէք «Թայիզ» եալըյօր քի, էկէր Ձին Բուսիայա զարաշը եալընըզ զալըրսա, Մանշուրիա մութլապ Բուս թարաֆընտան զապթ օլընաճազ վէ Ինկիլիթէրանըն Շարգտա մալիք օլան թիճարէթճէ մէնֆաաթլաւը պէօյիւք զիյանա օլարայաճազար տըր: Պուսուն իչին Ինկիլիզէր պէօյիւք սապըրազըլըքա Ձինին վէրէճէկի ճէվապընա պէքէմէքտէ տիրլէր:

Շիմտի, Բէքիւնտէն «Աթանս Բիւթէր» շէքիլէն սօն թէլէկրաֆտա օգույօրուզ քի Ինկիլիթէրա, քէնտի Բէքին էլչիսի վասըթմասըլա Բօրթ Արթուրը Բուսիայա պըրազտըզը վէ պէօյլէճէ Շարգտա միւլազէնէի պօշտուուր իչին Ձին հիւքիւմէթինէ բրօթէսթ իթմիշ տիր:

Պուստան անլաշըլըր քի Ձին՝ Բուս իւլթիսնթօմընա մէնֆաաթլալը պիր ճէվապ վէրմիշ օլմալը տըր:

Պիզտէն պու գատար ուղապ մուհալլէրտէլիլէրի կէլէն պու վուգուաթլարըն աէրճիւնտէն մագսէտիւրիզ շու տըր քի՝ պու վուգուաթլար պիր կիւն աէյիլ իսէ պիր կիւն Ինկիլիթէրա վէ Բուսիա պէյնիւնտէ մութլապա պիր միւստաէմէ (բախուս) իլէրի կէթիւրէճէքլէրի կէօսթէրիյօրլար:

ՏԱԻԼԻՅԷ

(—)(—)

Ֆիլիպէ մուսպիրիմիլին պէյանընա կէօրէ, Պուկարիա իսթիզարալիլթիսինին երմիւնիսիւթիւրի միւնասիպէթի իլէ շէճի մէպըիւրտէ պէօյիւք զիյնէթլէր իճըա օլընմըլար տըր: Կէճէ ֆէնէրլէր վէ բրէնս Ֆէրտիւնանտըն, Նիքուա վէ Ալիքսանտը Բ.ին թասպիլէրիլին համիլ օլան պիր ալայ թէշքիլ օլընմըլ տըր: Պու ալայ Սան Աթեֆանտաքի Պուկարիա մագսէտիւնէ մէպի օլուպ վէ Բուս քօնսօլուսաճիսի էօնիւնտէ վէ սալըր մահալլէրտէ նուլթլար (ճառ) իլըաա էլլէյիւ, քէնտի վաթմանտալըրըն թիւրք իտարէսի թահթընտա էլիլտիքլէրինէ վէ քէնտիլէրինին եալընը Սան Աթեֆանտէրինին (զաշնագիր) կէօսթէրիլի Պուկարիա իլէ մէնտու գալաճազարընը պէյան էլլէմիշ տիր:

կարիա մագսէտիւնէ մէպի օլուպ վէ Բուս քօնսօլուսաճիսի էօնիւնտէ վէ սալըր մահալլէրտէ նուլթլար (ճառ) իլըաա էլլէյիւ, քէնտի վաթմանտալըրըն թիւրք իտարէսի թահթընտա էլիլտիքլէրինէ վէ քէնտիլէրինին եալընը Սան Աթեֆանտէրինին (զաշնագիր) կէօսթէրիլի Պուկարիա իլէ մէնտու գալաճազարընը պէյան էլլէմիշ տիր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Մ. Կոչէն Ինկիլիթէրա մէճիւսի մէպուսանտա թէրսահնէ պիւտճէսինէ տայիր իլաաթ վէրէրէք պէյան իթմիշ քի էկէր մուհարէպէ զուհուր իտէր իսէ, Ձին սուլարընտաքի տօնանմա իքի էէնի զըրհըլար իլէ գուվ վէթլէշէճէք տիր: Ալըր վուգուաթլարըն էօնիւնտէ ալմազ իչին հէր նէվ հալըրըզլար էլէ ալընմըլար տըր: Մ. Կոչէն նուլթլարըն իսթմաթընտա տէմիշ տիր քի էկէր սուլճ օլաճապա նամուսու սուլճ օլուսն, վէ էկէր Ալլահ իթմէյէ մուհարէպէ զուհուր իտէր իսէ, զալէպէ իլէ պիթսին:

Իթալիա մէպուսար մէճիւսինտէ Մ. տը Մարթինօ, էէնի պիր նիզամ բրօթէսինի թազտիմ իտէրէք, նամուս տալարընը հալլ իթմէք իչին պիր ժիւրի թէշքիլինի թալէպ իթմիշ տիր: Պու էէնի նիզամ սօն կիւնլէրտէ տուվէլլուտա էօրմիշ օլան Մ. Գալաթիթիլինին սէպէպիւնտէն զուհուր էտիյօր: Սօցիալիսթլէր տալի տուվէլլուր աաթթա պիր ճիւնայթ սայմալը պէյան իթմիշլէր տիր:

Սթանպուլ էլչիլէրի Փետր. 26տա մէճիւս իտէրէք, Սթանպուլտա էրմէնիլէրին զըրկընը զէմանընտա, էվրօբալը էճնէպիլէրին զայ վէ զիյանլարընը թալէպ իթմէք իչին, հէպսի պուֆիքիւր իւզրէ Պապը Ալիյէ էէնի նօթալար կէօնտէրմէկէ զարար վէրմիշլէր տիր:

Բրէնս Ֆէրտիւնանտ Վիէննատա Ֆրաց Եոզէֆէ զիյարէթ իթմիլքտէն սօնրա, իմբէրաթօր տալի Գօպուրկ սարայընտա Պուկարիա բրէնս վէ բրէնտէսինէ վիլիթա վէրմիշ տիր:

Պու զիյարէթլէր իքի տէվլէթլէրին տօթանէ միւնասիպէթլէրինի գալիլէշտիւթէքտէ տիր: Ձիրա մալիւմ տիր քի կէչէն սէնէ Պուկարիանըն պիւսպիլթիւն Ռուսիա իլէ պարըլմասը, Բրէնս Պօրիսին օրթօթօքս քիլիսէսինէ տալիլ օլմասը, վէ պիր տալաճառան տօլայը Մ. Սթօյլօֆըն պիր Աւստրիա կազէթա մուսպիրիլինէ կէօյա թութմըլ օլարըլը լիսանը, Աւստրիա վէ Պուկարիա պէյնիւնտէ զիյատէսիլլէ սօլուզլըզ պըրազմըլար տըր:

Սթանպուլտան եալըլարընա կէօրէ, Ռուսիա պու էանտէ չալըշըյօր քի Ազ Տէնիզ զըրիւլըլարը լալըմ օլտըլը զէման Գարա Տէնիզ թէրսահնէս իտէ թալիլ օլմագ իչին սօլապլարտան կէչէպիլիլիլէր:

Իւսթօրգտան ալընան իսպէրլէրէ կէօրէ Ամէրիգա հիւքիւմէթի Սպանեա հիւքիւմէթինտէն՝ պաթմըլ օլան «Մէյն» վաբօրընըն պէտէլիլինի վէ Քուպանըն իսթիզարալիլթիլինի թալէպ իթմիշ տիր:

Գրալ Միւնիւն Սըրպ բօլիթիգա իչլէրինէ պու սըրա շօզ միւտալիլէ իթտիկիւնտէն տօլայը, շիմտիքի քապիլիլին տիւշէճէկիլ իճթիմալ կէօրինիյօր ըմըլ:

Ինկիլիզ կազէթալարըն պէյանընա կէօրէ, Վան վէ Պիթիւս վիլայէթլէրին էէրմէնիլէրէ ճէպրէն իսլամիլթի գապուլ իթտիլմէք իչին թիւրք հիւքիւմէթի թէտպիլիլէր էլէ ալմըլ տըր:

ԷՐՄԷՆԻ ՔՕՍԻԹԷԼԷՐԻ

Փետրվար 25 թարիլիլէ Սթանպուլ ան շէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, էրմէնի քօմիթէլէրի պէօյիւք տէվլէթլէրէ իսթապ մէթուպարտա թիւրք հիւքիւմէթիլինին սօնսըլ թալէպ իթմիշլէրին (հալաթուս) էօնիւնտէ տըրմիշ իչին միւտալիլէ իթմէլէրինի ըէճա իտէյօրլար:

Պու հալաաիսէ պիլ ըէք ինանամայօրըլ:

ՊԻԵՆԻՆԵՐ

Կէչէնտէ Վառնա զուրպիլնտէ պալար արասընտա պուլուսմըլ օլան պիր թիւրք նաշէսինտէն պահս իտուպ, «Նարօտի Բրավա» կազէթա պու աաամըն պիր էսքիյօն օլտըլընը վէ էրմէնիլէր թարաֆընտան էօլաիւրիւլթիլինի եալմըլ տըր:

Պուկար ըֆիլիպիլիլին պու սէօյլէտիլիլինէ ալա հէմէֆքեար օլմայուպ, ալէնէն պէյան իտէրիլ քի էրմէնի մուհաթիլէրի պէօյլէ պիր գաթլ մէտէլսինէ ալա միւտալիլէ իթմէլիլէր, վէ հիլ պիր թէչէպիլիւստէ պուլուսուպ մէմլէքէթին սուլճ ու սալահընը (խազաղութիւն) ալթիւսթ իթմէյի ֆիլիլիլէրինտէն կէչմէլիլ տիր:

ՄԱԿԵՂՈՆԻԱ

Գօսօվա վիլայէթիլինտէն վէ Սիկիւպտէն կէլէն պիր հալաաիսէ կէօրէ, Պուկարիա Մակեդոնեալըլարտան միւրէքքէպ սիլահիլ կիլուհար թիւրքլէր թարաֆընտան քէնտի վաթմանտալարը իւզէրինէ իճըա օլուսան մէպալիլին (հարատահարթիւն) ինթիգամընը ալմագ վէ Մակիթիսիտա պիր իլիթիլաթ (յեզափոխութիւն) չըզարմագ իչին կէչէն հաթթա օրայա կիլմիշլէր տիր:

Ն Ո Ւ Է Ր

Ընթերցատէր ազգային մը կը յօժարի մէկ տարուան Շարժումն նուիրել տեղուսոյ հայ ընթերցարանին:

ԹՂԹԱԿԻՑ ԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր մասնաւոր ու պատահական թղթակիցներէն որ իրենց գրութիւնները կարճ, կարուկ եւ ափով խմբագրեն: Պէտք է նկատի առնել որ մեր թերթին ծաւալը չի յարմարիր երկար յօդուածներու հրատարակութեան: Շարաթը երկու անգամ լոյս տեսած թերթ մը մասնաւոր, մանաւանդ անձնական խնդիրներու համար չի կրնար լայն տեղ յատկացնել: Պէտք է խնայել մեր ընթերցողներուն, որոնք աւելի ընդհանուր հարցերով եւ շահեկան տեղեկութիւններով կը հետաքրքրուին: Նաեւ կը խնդրենք մեր թղթակիցներէն որ թուղթին միայն մէկ երեսը գրեն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հայ Գաղղակահայերէն ի Հնդկաստան Հնդկաստանի հայ գաղութի մասին պատմական եւ ազգագրական խխտ շահեկան տեղեկութիւններ պարունակող սոյն անգլիերէն երկասիրութիւնը, զոր հեղինակը, Տիար Մեսրոպ Աթեանց՝ Կալիֆորնիայի զրկաճ է մեզ, կարծէ որ ամէն անգլիազէտ ազգայիններու թանգարանին մէջ գտնուի:

ԳԻՆ 6 ՇԻԼԻՆ

Կեդրոնատեղի Վառնա Ապալիւրտան ման մզկիթի ղէմը, Ա. Զարբանէլեան Հայկական Գրաստան մէջ:

ՊՕՐՍԱ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Վառնա 4 Մարս, ՊՈՒՂՏԱՅ, Վազօն, լիպրա 47-51, 5էքթօլ 8.5-8.60 ֆրանք, Արապա, լիպրա 47-55 5էքթօլ 8.50-10.80 ֆրանք, ԱՐԲԱ, լիպրա 38-40 5էքթօլ 4.20-4.60 ֆրանք, ՄՐՍՐԲ, Վազօն, լիպրա 37-38 5էքթօլ 5.60-5.80 ֆրանք, Արապա, լիպրա 57-60 5էքթօլ 5.80-6 ֆրանք, ՅԱՍՈՒԼԵԱ, 100 օպաար 19-25 ֆրանք՝ մալա կէօրէ Առապա մուամէլէսի նարօլէնս 21 ֆրանք հիսապը իլէ տիր, Կիւնտէ 8-10 վազօն վէ 7-8 արապա պուլուտայ, 3-4 արապա արբա, 4-5 վազօն վէ 7-8 արապա մըսըր կէլմէքտէ տիր:

ՏՊԱՐԱՆ «ՇԱՐՇՈՒՄ»

Կը տպագրուին ամէն լեզուէ այցետոմս, հասցեատոմս, նամակազրուխ, հարսանեկան հրաւիրագիր, մահազգ, ինչպէս նաեւ պրօշիւտներ: Գիներն յոյժ գիւրամատչելի: Ուրիշ քաղաքներէ եկած յանձնարարութիւններ ճշգուծեամբ եւ փութով կը կատարուին:

«Շ Ա Ր Ժ Ո Ւ Մ»

Վառնաի մէջ կը վաճառուի Մուսալա, թահիլ կէօրիպէօյիւքեանի խանութը, Մասուս սրճարանի թխվածառին քով եւ Ապալուրտանի մզկիթին ղէմը հայկական գրատունը, Ա. Զարբանէլեանի քով: